

PRAVILNIK

O IZVRŠENJU MJERA SIGURNOSTI OBAVEZNOG PSIHIJATRIJSKOG LIJEČENJA I OBAVEZNOG LIJEČENJA OD OVISNOSTI U ZAVODU ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA BOSNE I HERCEGOVINE

I - UVODNE ODREDBE

Član 1.

Ovim Pravilnikom bliže se određuju mjere liječenja i način života lica kojima su uz kaznu zatvora, pojedinačno ili kumulativno izrečene mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja ili obaveznog liječenja od ovisnosti (u daljnjem tekstu: lica sa izrečenom mjerom sigurnosti), u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zavod).

Član 2.

Na osnovu člana 12. Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera (u daljnjem tekstu: Zakon), izvršenje mjera sigurnosti izvršava se u Odjeljenju sudske psihijatrije pri Zavodu (u daljnjem tekstu: Odjeljenje).

Član 3.

Značenje izraza u ovom Pravilniku:

1. *Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti* je lice koje je pravosnažnom sudskom presudom osuđeno na kaznu zatvora uz koju je izrečena mjera sigurnosti a koja se izvršava u Zavodu.
2. *Lice s duševnim smetnjama* je duševno bolesno lice, lice s duševnim poremećajem, nedovoljno duševno razvijeno lice, ovisnik o alkoholu ili drogama.
3. *Odjeljenje* je specijalno forenzičko odjeljenje pri Zavodu, u kome se obavlja bolničko liječenje iz područja psihijatrije vezano za izvršenje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i liječenja od ovisnosti.
4. *Psihijatar* je doktor medicine specijalista iz područja psihijatrije ili neuropsihijatrije.
5. *Doktor medicine* je lice sa završenim medicinskim fakultetom i položenim državnim ispitom.
6. *Maloljetno lice* je lice starije od četrnaest (14) godina koje nije navršilo osamnaest (18) godina života i koje nije steklo poslovnu sposobnost.
7. *Ljekarski postupak* je određen oblik liječenja, dijagnostički postupak, prijem i smještaj u Odjeljenju radi dijagnostičke obrade i liječenja, uključivanje u obrazovne programe koji se provode na Odjeljenju, izvođenje istraživanja na području zaštite i unaprjeđivanja zdravlja lica s duševnim smetnjama.
8. *Bitno smanjena uračunljivost* je psihičko stanje lica u vrijeme izvršenja krivičnog djela, koje usljed trajnog ili privremenog duševnog oboljenja, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja je bilo takvog intenziteta da je sposobnost učinioca da shvati značaj svog djela ili mogućnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena.
9. *Smanjena uračunljivost* postoji onda kada je sposobnost učinioca zbog smanjenja njegovih psihičkih mogućnosti da shvati značaj svog djela i upravlja svojim postupcima u vrijeme izvršenja krivičnog djela, bila smanjena ali ne bitno.
10. *Opojna droga* je medicinski lijek ili opasna supstanca s adiktivnim i psihotropnim svojstvima ili supstanca koja se lako može pretvoriti u takvu supstancu, ako podliježe kontroli prema međunarodnoj konvenciji koju je

Bosna i Hercegovina ratificirala ili supstanca koja je proglašena opojnom drogom od strane nadležne institucije Bosne i Hercegovine ili nadležne institucije entiteta.

11. *Alkoholizam* je bolest a alkoholičar bolesnik zbog prekomjerne i dugotrajne upotrebe alkoholnih pića, u kojeg nastaje psihička i fizička ovisnost, zdravstveni problemi, porodični i društveni poremećaji.

Član 4.

Za vrijeme izdržavanja mjere sigurnosti u Odjeljenju bit će primjenjivana odgovarajuća psihoterapija, farmakoterapija, socioterapija i po mogućnosti radna terapija, a u skladu s medicinskim nalazom nadležnog ljekara specijaliste neuropsihijatra, zavisno od duševnog i tjelesnog stanja zdravlja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti.

Postupanje sa licima sa izrečenom mjerom sigurnosti mora biti humano i sa poštovanjem njihovog ljudskog dostojanstva.

Član 5.

U liječenju od ovisnosti od alkohola i droga, primijenit će se savremene metode liječenja koje obuhvataju biološku, psihološku i socijalnu dimenziju ličnosti, kao i liječenja zasnovanog na znanjima i istraživanjima iz drugih naučnih i medicinskih disciplina i razvoja same psihijatrije i njene terapije zasnovane na multidimenzionalnom principu (više terapijskih postupaka) i integralnom principu (liječenje ne samo osnovnog psihičkog oboljenja nego i odnosa bolesnika i njegove okoline).

Član 6.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dužna su da se pridržavaju odredaba ovog Pravilnika, te naredbi i uputstava načelnika Odjeljenja i drugih zaposlenih i ovlaštenih lica.

II - PRIJEM LICA SA IZREČENOM MJEROM SIGURNOSTI

Član 7.

Prijem lica sa izrečenom mjerom sigurnosti vrši se na osnovu pravosnažne presude nadležnog suda.

Pri prijemu na Odjeljenje utvrđuje se identitet lica sa izrečenom mjerom sigurnosti na osnovu lične karte i prema ličnim podacima navedenim u sudskoj presudi.

Ako se lice sa izrečenom mjerom sigurnosti dovede na Odjeljenje bez uputnog akta i lične karte, neće se primiti na Odjeljenje.

Prijem lica sa izrečenom mjerom sigurnosti izvršit će ovlašteno lice Odjeljenja.

Član 8.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti ima pravo:

- biti upoznato u vrijeme prijema, a kasnije na svoj izričit zahtjev, sa svojim pravima i dužnostima te poučeno o tome kako može ostvariti svoja prava,
- biti upoznato s razlozima i ciljevima svog smještaja te s ciljem, prirodom, posljedicama, korisnošću i opasnostima provođenja predloženog oblika liječenja kako i s korisnošću i opasnostima provođenja drugih mogućnosti liječenja,
- aktivno učestvovati u planiranju i provođenju svog liječenja, oporavka i resocijalizacije,
- obrazovati se i radno osposobiti prema općem programu ili posebnom programu za lica s poteškoćama u učenju,

- na odgovarajuću novčanu naknadu za rad u radno-terapijskim poslovima od kojih Zavod u kojem se nalaze na liječenju ostvaruje prihod,
- podnositi pritužbe načelniku Odjeljenja u pogledu oblika liječenja, dijagnosticiranja i povrede svojih prava i sloboda,
- savjetovati se o svom trošku nasamo s ljekarom ili advokatom po svom izboru,
- družiti se sa drugim licima na Odjeljenju i primati posjete,
- o svom trošku slati i primati poštu, pakete i štampu, te telefonirati,
- pratiti radio i televizijske programe,
- posjedovati predmete za ličnu upotrebu,
- učestvovati po svom izboru u vjerskim aktivnostima u okviru mogućnosti Zavoda
- predlagati premještaj u drugi Zavod.

Član 9.

Prava iz prethodnog člana u alineji 1., 2., 3., 5., 6. i 13., mogu u ime lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ostvarivati članovi porodice ili druga lica koja djeluju u njegovom interesu.

Član 10.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti za vrijeme boravka na Odjeljenju može imati: pribor za održavanje lične higijene, pribor za pisanje, rublje u potrebnim količinama, garderobu, te knjige i druge pisane i štampane stvari.

Stvari koje lice sa izrečenom mjerom sigurnosti ne smije imati na Odjeljenju, oduzimaju se prilikom pretresa.

Član 11.

O oduzetim stvarima prilikom pretresa sačinjava se zapisnik u tri primjerka, koji potpisuju radnik koji vrši pretres i lice čije su stvari oduzete.

Jedan primjerak potpisanog zapisnika predaje se licu sa izrečenom mjerom sigurnosti, drugi primjerak se stavlja u paket sa oduzetim stvarima, a treći primjerak ostaje u bloku zapisnika kod lica koje vrši pretres.

Član 12.

Oduzete stvari prilikom pretresa vraćaju se porodici lica sa izrečenom mjerom sigurnosti uz zapisnik koji potpisuju primalac i predavalac.

Stvari koje nisu u pravnom prometu ili su zabranjene, oduzimaju se.

Član 13.

Po prijemu na Odjeljenje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti upoznaje se sa odredbama ovog Pravilnika, odnosno o njegovim pravima i obavezama.

Član 14.

Za vrijeme boravka na Odjeljenju lica sa izrečenom mjerom sigurnosti obavljaju kućne poslove (čišćenje i održavanje prostorija u kojima borave, kao i ograđenog prostora za šetnju), kao i druge poslove koji se mogu organizovati na Odjeljenju.

Član 15.

Poslije utvrđivanja adekvatnog tretmana liječenja od strane stručnog tima Odjeljenja, ako zdravstveno stanje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti bude zadovoljavajuće, predložit će se adekvatna radna terapija u krugu Odjeljenja.

III - SMJEŠTAJ I HIGIJENA LICA SA IZREČENOM MJEROM SIGURNOSTI

Član 16.

Sva lica sa izrečenom mjerom sigurnosti smještaju se u zajedničke prostorije na Odjeljenju vodeći računa o potrebama njihovog zdravstvenog stanja.

Član 17.

Svako lice sa izrečenom mjerom sigurnosti ima posebno krevet, kofer i posteljina.

Posteljina se mora mijenjati svakih 15 dana, a po mogućnosti i češće.

Član 18.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu imati odjeću i obuću koju im pošalje porodica, a po mogućnosti dobit će i adekvatnu uniformu od strane Odjeljenja.

Član 19.

Svu zaduženu opremu lica sa izrečenom mjerom sigurnosti, dužno je savjesno čuvati i higijenski održavati.

U slučajevima namjernog uništenja ili grube nepažnje, a po ocjeni načelnika Odjeljenja u zavisnosti od zdravstvenog stanja lica, lica sa izrečenom mjerom sigurnosti će nadoknaditi štetu u adekvatnoj vrijednosti opreme.

Član 20.

Kreveti lica sa izrečenom mjerom sigurnosti moraju tokom dana biti uredno namješteni i posteljina zategnuta, ali ako su u pitanju lica težeg zdravstvenog stanja mogu se odmarati na krevetima uz dozvolu stručnog osoblja.

Član 21.

Prostorije u kojima borave lica sa izrečenom mjerom sigurnosti svakodnevno se čiste i provjetravaju po unaprijed utvrđenom rasporedu.

Neposredni nadzor u održavanju potrebne higijene u prostorijama vrše službena lica Odjeljenja.

Član 22.

Sva oprema lica sa izrečenom mjerom sigurnosti (obuća, odjeća, posteljina), kao i voda za piće podliježe redovnoj kontroli zdravstvenih radnika Odjeljenja.

Član 23.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dužna su svakodnevno održavati ličnu higijenu.

Kupanje je obavezno jedanput sedmično, a može se odobriti i češće, s obzirom na radnu terapiju.

Član 24.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti obavezna su redovno se brijati i šišati od strane majstora u brijačnici Zavoda.

Ovisno od zdravstvenog stanja lica brijanje se može vršiti i od strane samih lica sa izrečenom mjerom sigurnosti isključivo "bicevima" koji se u međuvremenu nalaze na čuvanju kod zdravstvenog osoblja.

Član 25.

U slučaju pojave zarazne bolesti i slično zdravstveni radnici Odjeljenja preduzet će odgovarajuće mjere u cilju liječenja oboljelih, kao i sprečavanje širenja zarazne bolesti.

IV - ISHRANA LICA SA IZREČENOM MJEROM SIGURNOSTI

Član 26.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dobijaju hranu iz osuđeničke kuhinje Zavoda, a koja po vrsti, količini i kaloričnoj vrijednosti odgovara odredbama Pravilnika o ishrani pritvorenika i zatvorenika, kao i tablicama kalorične vrijednosti hrane.

Hrana se iz kuhinje u potrebnoj količini donosi na Odjeljenje.

Član 27.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dobijaju dnevno tri obroka hrane.

Za oboljela lica, a u skladu sa procjenom težine zdravstvenog stanja, ljekar Odjeljenja može propisati dijetalnu ishranu.

Član 28.

Vrsta ishrane utvrđuje se jelovnikom svakih 7 dana.

Objedovanje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti vrši se u trpezariji Odjeljenja.

U spavaonicama i prostorijama za dnevni boravak lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu držati namirnice koje su kupljene u prodavnici Zavoda ili dobivene u paketu od porodice.

Član 29.

Usluge prodavnice Zavoda mogu koristiti sva lica sa izrečenom mjerom sigurnosti na Odjeljenju.

Kupljene stvari iz prodavnice dopremat će se na Odjeljenje u skladu sa organizacionim mogućnostima Odjeljenja.

V - ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Član 30.

Zdravstvena zaštita lica sa izrečenom mjerom sigurnosti, sastoji se od ljekarskih pregleda, liječenja na Odjeljenju, bolničkog liječenja, vakcinacije, specijalističkih pregleda i zubne zaštite.

Član 31.

Zaštita i unapređivanje zdravlja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ostvaruje se:

- omogućavanjem odgovarajuće dijagnostičke obrade i psihijatrijskog liječenja i liječenja od ovisnosti,
- naučnim istraživanjima na području zaštite i unapređivanja zdravlja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti i njihovom zaštitom od medicinskih i naučnih istraživanja bez njihova pristanka ili pristanka njihovih zastupnika,
- uključivanjem lica sa izrečenom mjerom sigurnosti u obrazovne programe,
- oporavkom lica sa izrečenom mjerom sigurnosti, njihovim uključivanjem u porodicu i radnu i društvenu sredinu,
- adekvatno osposobljenim kadrom koji se bavi zdravstvenom zaštitom lica sa izrečenom mjerom sigurnosti i unapređenjem njihovog zdravlja,
- poticanjem udruživanja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti u cilju ostvarivanja njihovih prava, samopomoći i pomoći.

Član 32.

Svako lice sa izrečenom mjerom sigurnosti ima pravo na zaštitu i unapređivanje svoga zdravlja.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti ima pravo na jednake uslove liječenja kao i lica smještena u druge zdravstvene ustanove.

Slobode i prava lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu se ograničiti samo zakonom ako je to nužno radi zaštite zdravlja ili sigurnost tog lica ili drugih lica.

Član 33.

Dostojanstvo lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mora se štiti i poštovati u svim okolnostima.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo na zaštitu od bilo kakvog oblika zlostavljanja te ponižavajućeg postupanja.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ne smiju biti dovedena u neravnopravan položaj zbog svoje duševne smetnje. Posebne mjere koje se preduzimaju da bi se zaštitila prava ili osiguralo unapređivanje zdravlja lica s duševnim smetnjama ne smatraju se oblikom nejednakog postupanja.

Član 34.

Psihijatri i drugi zdravstveni radnici dužni su organizovati liječenje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti tako da u najmanjoj mogućoj mjeri ograničavaju njihove slobode i prava te prouzrokuju fizičke i psihičke neugodnosti ili vrijeđaju njihovu ličnost i ljudsko dostojanstvo.

Član 35.

Psihijatri i drugi zdravstveni radnici dužni su dobrovoljnom prihvatanju saradnje u liječenju i uvažavanju želja i potreba lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dati prednost pred prisilnim mjerama.

Član 36.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti koje može razumjeti prirodu, posljedice i opasnost predloženog ljekarskog postupka i koje na osnovu toga može donijeti odluku i izraziti svoju volju može se pregledati ili podvrgnuti ljekarskom postupku samo uz njegov usmeni pristanak ako postoje medicinski razlozi da se takav pregled ili ljekarski postupak obavi.

Sposobnost davanja pristanka iz prethodnog stava ovog člana utvrđuje doktor medicine ili psihijatar u vrijeme kad to lice donosi odluku. Pregled kojim se utvrđuje sposobnost davanja pristanka dopušten je u svim slučajevima u kojima lice ne pokazuje otvoreno protivljenje obavljanju tog pregleda. U slučaju protivljenja pregleda za ocjenu sposobnosti za davanje pristanka, pregled lica može se obaviti i protiv njegove volje samo

ukoliko to lice usljed svoje duševne smetnje ozbiljno ili direktno ugrožava vlastiti život ili zdravlje ili sigurnost, odnosno život ili zdravlje ili sigurnost drugih lica.

Usmeni pristanak lica iz stava 1. ovog člana upisuje se u zdravstvenu dokumentaciju. Lice iz stava 1. ovog člana može zahtijevati da postupku davanja pristanka bude prisutno lice od njenog povjerenja.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti koje nije sposobno dati pristanak, bilo zbog toga što u određenom trenutku ne može razumjeti prirodu, posljedice ili opasnost predloženog ljekarskog postupka ili zbog toga što u tom trenutku ne može donijeti odluku ili izraziti svoju slobodnu volju može se podvrgnuti samo onom ljekarskom postupku koji je u njegovom najboljem interesu.

Maloljetno lice sa izrečenom mjerom sigurnosti, koje nije sposobno dati pristanak, može se podvrgnuti pregledu ili drugom ljekarskom postupku samo uz pristanak njegovog zakonskog zastupnika. Mišljenje maloljetnika se pri tome treba uzimati u obzir prema njegovoj dobi i stepenu zrelosti.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti, koje nije sposobno dati pristanak, može se podvrgnuti pregledu ili drugom ljekarskom postupku samo uz pristanak njegovog zakonskog zastupnika, a ako ga nema, pregled se može obaviti prema mjerilima stava 2. i 3. ovog člana.

Kad pristanak daju lica iz stava 4. i 5. ovog člana psihijatar im je dužan pod istim uslovima dati obavještenje koje je dužan dati licu s duševnim smetnjama kad ono daje pristanak.

Pristanak iz stava 1., 4. i 5. ovog člana može se povući u bilo kojem trenutku. Licu koje povlači pristanak moraju se objasniti posljedice prestanka primjenjivanja određenog ljekarskog postupka.

Član 37.

Traženje pristanka iz člana 36. stav 1., 4. i 5. nije obavezno ako bi zbog njegovog pribavljanja bio neposredno ugrožen život lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ili bi prijetila ozbiljna i neposredna opasnost od bržeg narušavanja njegovog zdravlja. Ljekarski postupak se može primjenjivati bez pristanka samo dok traje navedena opasnost.

Član 38.

Elektrokonvulzivno ili hormonalno liječenje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti može se primijeniti samo pod sljedećim pretpostavkama:

- na osnovu pismenog pristanka lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ili ako ga ono nije sposobno dati, na osnovu pismenog pristanka lica iz člana 9. ovog Pravilnika.
- uz pozitivno mišljenje drugog psihijatra o potrebi i posljedicama primjene takvog ljekarskog postupka,
- ako su prethodno iscrpljene sve ostale metode liječenja,
- ako je primjena navedenih metoda nužna za liječenje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti,
- ako se ne očekuje da bi primjena navedenih metoda mogla imati štetne popratne posljedice.

Prema licu sa izrečenom mjerom sigurnosti može se primijeniti elektrokonvulzivno liječenje i bez pristanka tog lica ili lica navedenih u članu 9. ovog Pravilnika, ako bi zbog njegovog pribavljanja bio neposredno ugrožen život lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ili bi prijetila ozbiljna i neposredna opasnost od težeg narušavanja njegovog zdravlja. Ljekarski postupak se može primjenjivati bez pristanka samo dok traje navedena opasnost.

Primjena liječenja iz stava 1. i 2. ovog člana mora se uvijek upisati u ljekarsku dokumentaciju zajedno s pismenim pristankom navedenih lica i mišljenjem drugog ljekara.

Primjena psihohirurgije i kastracije nije dopuštena.

Član 39.

Biomedicinska istraživanja nad licima sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu se preduzeti samo:

- ako nema druge odgovarajuće mogućnosti istraživanja nad ljudima,
- ako opasnost od istraživanja nije nesrazmjerna koristi od istraživanja,
- ako su lica sa izrečenom mjerom sigurnosti, koja učestvuju u istraživanju obaviještena o svojim pravima i pravnoj zaštiti koju uživaju,
- ako su lica sa izrečenom mjerom sigurnosti koja učestvuju u istraživanju dala svoj pismeni pristanak koji mogu povući u svakom trenutku.

Član 40.

Lica koja obavljaju djelatnosti zaštite i liječenja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dužna su čuvati kao profesionalnu tajnu sve što saznaju ili primijete tokom obavljanja tih djelatnosti.

Lica navedena u stavu 1. ovog člana mogu otkriti ono što su saznala ili primijetila u pogledu duševno oboljelih lica tokom obavljanja svoje djelatnosti, samo uz pristanak tih lica ili njihovih zakonskog zastupnika.

Lica iz stava 1. ovog člana mogu i bez pristanka lica sa izrečenom mjerom sigurnosti, otkriti ono što saznaju tokom liječenja:

- drugom psihijatru ili doktoru medicine ako je to nužno za pružanje ljekarske pomoći tom licu,
- službenim licima u centrima za socijalni rad i drugim državnim organima kada je to nužno da bi one mogle postupati u vezi s licima sa izrečenom mjerom sigurnosti u okviru svojih ovlaštenja,
- ako je to nužno učiniti u općem interesu ili interesu drugog lica koji je važniji od interesa čuvanja tajne.

Otkrit će se samo oni podaci koji su nužni za ostvarivanje svrhe navedene u stavu 3. ovog člana i ti podaci se ne smiju koristiti u druge svrhe osim onih za koju su dati.

Općim interesom ili interesom koji je važniji od interesa čuvanja tajne u smislu stava 3. ovog člana smatra se:

- otkrivanje saznanja da lice sa izrečenom mjerom sigurnosti priprema djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora od pet godina ili teža kazna,
- otkrivanje ili suđenje za najteža krivična djela ako bi ono bilo znatno usporeno ili onemogućeno bez otkrivanja inače zaštićenih podataka,
- zaštita javnog zdravlja i sigurnosti,
- sprečavanje izlaganja drugog lica neposrednoj i ozbiljnoj opasnosti za njegov život ili zdravlje.

Klinički i drugi materijali koji se koriste u predavanjima ili naučnim istraživanjima moraju prikriti identitet lica sa izrečenom mjerom sigurnosti o kojima govore.

Član 41.

Zdravstvena dokumentacija o liječenju lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dostupna je isključivo sudu.

Zdravstvena dokumentacija sadrži samo one podatke koji su neophodno potrebni za ostvarenje cilja zbog koje se zahtijeva njena dostava.

Izjave lica sa izrečenom mjerom sigurnosti sadržane u ljekarskoj dokumentaciji koje se odnose na učinjenje nekog krivičnog djela ne mogu se koristiti kao dokaz u sudskom postupku.

Podaci iz ljekarske dokumentacije koji su potrebni za ostvarenje zdravstvene, socijalne, porodično-pravne ili penzione zaštite mogu se dati u službene svrhe na zahtjev organa nadležnih za tu zaštitu samo uz saglasnost lica sa izrečenom mjerom sigurnosti a ako ono nije sposobno dati saglasnost uz saglasnost zakonskog zastupnika.

Član 42.

Za pružanje zdravstvene zaštite lica sa izrečenom mjerom sigurnosti Odjeljenje saraduje sa Zdravstvenom službom Zavoda koja ima ambulantu, stacionar i apoteku.

Član 43.

Upućivanje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti u zdravstvene ustanove van Odjeljenja, vrši ljekar uz saglasnost načelnika Odjeljenja.

Član 44.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti ima pravo da zahtijeva da ga pregleda ljekar specijalista, a ako takav pregled nije odredio ljekar Odjeljenja, s tim da troškove pregleda snosi lice sa izrečenom mjerom sigurnosti.

Ako lice sa izrečenom mjerom sigurnosti upućuje ljekar na liječenje u zdravstvenu ustanovu van Odjeljenja, troškove liječenja i transporta snosi Odjeljenje.

Član 45.

Zdravstvene usluge licima sa izrečenom mjerom sigurnosti vrše se u ambulanti Odjeljenja.

U hitnim slučajevima lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu tražiti ljekarsku pomoć u toku cijelog dana.

Član 46.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu nabavljati lijekove o svom trošku ili ih primiti od članova porodice, ukoliko iste ne posjeduje Odjeljenje.

Nabavljanje lijekova iz prethodnog stava vrši se uz prethodnu saglasnost ljekara Odjeljenja.

Član 47.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti uzima lijekove pod kontrolom medicinskog tehničara u unaprijed određeno vrijeme ili po potrebi.

Svi lijekovi nalaze se u ambulanti pod kontrolom zdravstvenog osoblja.

VI - DNEVNI ŽIVOT LICA SA IZREČENOM MJEROM SIGURNOSTI

Član 48.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dužna su da se pridržavaju dnevnog rasporeda liječenja i aktivnosti na Odjeljenju.

Ustajanje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti je pola sata prije doručka u Zavodu, a odlazak na noćni odmor najkasnije u 23 sata.

Član 49.

Doručak se organizuje od 7,00 do 10,00 sati, ručak od 12,30 do 15,30 sati, a večera od 18,00 do 20,00 sati.

Raspored ishrane regulisan je posebnim uputstvom načelnika Odjeljenja.

Na postupanje u pogledu ishrane, kalorične vrijednosti hrane, pregledu namirnica, pregledu kuhinje, higijenskih uslova i odbijanja primanja hrane, primjenjuju se odredbe člana 15. do 26. Pravilnika o odjeći i obući, ishrani, disciplinskom postupku, uslovima i načinu izdržavanja disciplinske kazne upućivanja u samicu i mjere usamljenja pritvorenika i zatvorenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 20/05), osim ako to nije u suprotnosti sa medicinskim tretmanom i odredbama ovog Pravilnika.

Član 50.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo boravka na svježem vazduhu najmanje 3 sata dnevno.

Jutarnja šetnja organizuje se od 8,00 do 10,00 sati, a poslijepodnevna od 14,00 do 16,00 sati.

Ljekar Odjeljenja može preporučiti pojedinim licima sa izrečenom mjerom sigurnosti i duži boravak na svježem vazduhu.

Član 51.

Boravak lica sa izrečenom mjerom sigurnosti na svježem vazduhu određuje ljekar prema zdravstvenim potrebama.

Član 52.

Za vrijeme atmosferskih padavina i drugih elementarnih nepogoda boravak na svježem vazduhu neće se dozvoliti.

Član 53.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo da se dopisuju sa članovima porodice i prijateljima.

Ako načelnik Odjeljenja ocijeni da dopisivanje štetno utiče na zdravstveno stanje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti prepisku može ograničiti ili zabraniti.

Član 54.

Slanje pisama vrši se na taj način što ih lica sa izrečenom mjerom sigurnosti u otvorenoj koverti stavljaju u poštansko sanduče, odakle ih preuzima glavni tehničar Odjeljenja.

Ako je pismo iz prethodnog stava takvog sadržaja da negativno utiče na zdravstveno stanje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti pismo se neće otpremiti, nego će se uložiti u zdravstveni karton o čemu se obavještava lice sa izrečenom mjerom sigurnosti.

Ako je licu sa izrečenom mjerom sigurnosti prispjela pismena pošiljka štetnog sadržaja ista se vraća pošiljaocu o trošku lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ili se ulaže u zdravstveni karton o čemu se obavještava lice sa izrečenom mjerom sigurnosti.

Ukoliko lice sa izrečenom mjerom sigurnosti dobije novac u pismu ili paketu, novac se šalje na lični depozit tog lica, a pismo se predaje licu sa izrečenom mjerom sigurnosti.

Član 55.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju neograničeno pravo slanja i primanja pisama i pismenih podnesaka od organa i organizacija u cilju zaštite svojih zakonskih prava.

Član 56.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu primiti novac putem novčane uplatnice koji će se, kao i novac kojeg lice sa izrečenom mjerom sigurnosti donese sa sobom prilikom stupanja na izvršenje mjere sigurnosti, staviti na lični depozit.

Iz sredstava lične ušteđevine lice sa izrečenom mjerom sigurnosti može slati novac članovima uže porodice u slučajevima teškog materijalnog stanja ili u drugim opravdanim slučajevima po odobrenju načelnika Odjeljenja.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu koristiti novac sa depozita uz odobrenje načelnika Odjeljenja.

Član 57.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti ne smije kod sebe držati novac.

Ukoliko se kod lica sa izrečenom mjerom sigurnosti nađe novac, isti će se oduzeti i staviti na lični depozit uz pismenu potvrdu u dva primjerka, od kojih se jedan daje licu sa izrečenom mjerom sigurnosti, a drugi primjerak ulaže u zdravstveni karton tog lica.

Član 58.

U opravdanim slučajevima lice sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu svoje lične stvari putem paketa sa Odjeljenja slati članovima uže porodice uz odobrenje načelnika Odjeljenja.

Član 59.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo primiti svakog mjeseca veći broj paketa ukupne težine do 30 kg.

Paket može da sadrži: rublje, predmete za ličnu upotrebu, štampu i knjige, cigarete, duhan, te različitu hranu.

Član 60.

U slučajevima pojave epidemije zaraznih bolesti načelnik Odjeljenja može privremeno obustaviti prijem paketa.

Član 61.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo četiri puta mjesečno primiti posjetu članova uže porodice, djevojke ili prijatelja, a po unaprijed sačinjenom rasporedu.

Oženjena lica imaju pravo u okviru ove četiri posjete na dvije slobodne posjete po dva sata ili jednu slobodnu posjetu od četiri sata.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti koja žive u nevjenčanoj vezi moraju imati adekvatne potvrde od mjesne zajednice o vanbračnoj vezi da bi iskoristili pravo na slobodne posjete.

Prijem posjete vrši se u posebno namještenoj prostoriji pod neposrednim nadzorom straže.

Član 62.

Pravo na posjetu imaju samo ona lica sa izrečenom mjerom sigurnosti za koje stručni tim Odjeljenja procijeni da posjeta neće škoditi njihovom zdravstvenom stanju.

Za vrijeme trajanja posjete lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dužna su se primjerno ponašati, a u protivnom službeno lice će prekinuti posjetu i obavijestiti načelnika Odjeljenja u pismenoj formi.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti na posjetu dovodi i odvodi stražar sa Odjeljenja.

Član 63.

Posjete se obavljaju svakim radnim danom od 7,00 do 15,00 sati, izuzev utorka i srijede.

Državnim praznicima vrši se obavezan prijem posjeta nezavisno od dana u sedmici.

Član 64.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo da podnesu pritužbe načelniku Odjeljenja zbog povrede njihovih prava ili drugih nepravilnosti u pismenoj formi putem medicinskog tehničara.

Pritužba se može izložiti i usmeno načelniku Odjeljenja.

Načelnik Odjeljenja će razmotriti osnovanost pritužbi i o tome obavijestiti lice sa izrečenom mjerom sigurnosti.

Pritužbe kao i drugi podnesci (molbe, žalbe) moraju se rješavati bez odgađanja.

Lica iz stava 1. ovog člana mogu upućivati svoje molbe i pritužbe državnim ombudsmenima, inspektoru za nadzor rada Zavoda, Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine, Odjeljenju za zaštitu ljudskih prava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine ili drugoj zakonom osnovanoj komisiji za zaštitu ljudskih prava lica s duševnim smetnjama, shodno odredbama ovog Pravilnika, kao i Pravilnika o upućivanju molbi, žalbi i drugih podnesaka zatvorenika i pritvorenika u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 42/05).

Član 65.

Lice sa izrečenom mjerom sigurnosti ima pravo da ga na njegov zahtjev posjećuje punomoćnik koji ga zastupa, s tim da posjeta može trajati do 2 sata.

VII - PONAŠANJE LICA SA IZREČENOM MJEROM SIGURNOSTI

Član 66.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti dužna su se primjerno ponašati u prostorijama Odjeljenja.

Zabranjeno je: galamiti, psovati, tući se, podgrijavati hranu, spravljati napitke, kockati, preprodavati robu, držati novac, pušiti na nedozvoljenim mjestima i uništavati imovinu, kao i vršiti druge nedozvoljene aktivnosti kojima se remeti život, rad i medicinski tretman u Odjeljenju sudske psihijatrije, odnosno u Zavodu.

Član 67.

Ukoliko se pretpostavlja da lice sa izrečenom mjerom sigurnosti raspolaže sa nedozvoljenim predmetima, radnici Odjeljenja će izvršiti pretres nad licima i njihovim stvarima.

Član 68.

Za svjesno narušavanje odredbi ovog Pravilnika licu sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu se izreći slijedeće kazne: ukor, ukidanje radne terapije, ukidanje posjete i ukidanje prava na vikend.

Protiv odluke načelnika Odjeljenja sudske psihijatrije može se uložiti žalba upravniku Zavoda u roku od tri dana od dana prijema pisane odluke.

Odluka upravnika je konačna.

Vremenski period ukidanja pogodnosti zavisit će od ozbiljnosti narušavanja odredbi ovog Pravilnika, ali ne može biti duži od mjesec dana.

Član 69.

Kaznu iz prethodnog člana izriče načelnik Odjeljenja poslije saslušanja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti i preispitivanja okolnosti.

Član 70.

Lice na liječenju na odluku upravnika Zavoda, može uložiti pritužbu Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima, Odjeljenju za zaštitu ljudskih prava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine ili druge zakonom osnovane komisije za zaštitu ljudskih prava lica s duševnim smetnjama.

Ukoliko je pritužba dostavljena Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine, ministar pravde može prije davanja odgovora, prethodno zatražiti provjeru navoda pritužbe od strane inspektora. U slučajevima u kojima pritužba ukazuje na stručna medicinska pitanja, inspektor može zatražiti mišljenje medicinskog stručnjaka ili tima stručnjaka i izvještaj sa mišljenjem zdravstvenih stručnjaka dostaviti upravniku Zavoda na postupanje po naređenim mjerama shodno članu 42. Zakona.

O preduzetim mjerama, utvrđenom stanju u inspekcijском nalazu i mišljenju zdravstvenih stručnjaka, putem pismenog izvještaja odmah će se upoznati Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine.

VIII - PRIMJENA FIZIČKE SILE U ZAŠTITI LICA U IZVRŠENJU MJERE OBAVEZNOG PSIHIJATRIJSKOG LIJEČENJA I OBAVEZNOG LIJEČENJA OD OVISNOSTI

Član 71.

Fizička sila ili izdvajanje u zaštiti lica sa izrečenom mjerom obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od ovisnosti primijenit će se u zdravstvenoj ustanovi samo kada je to jedino sredstvo da to lice spriječi da svojim napadom ne ugrozi život ili zdravlje drugog lica ili svoj život ili zdravlje ili nasilno uništi ili oštetiti tuđu imovinu veće vrijednosti.

Fizička sila ili izdvajanje iz stava 1. ovog člana primijenit će se samo u mjeri i na način koji je neophodan radi otklanjanja opasnosti izazvane napadom lica s duševnim smetnjama, odnosno psihičkog stanja bitno smanjene računaljivosti, smanjene računaljivosti ili ovisnog stanja od upotrebe droge, alkohola ili drugih sličnih toksikoloških stanja.

Primjena fizičke sile ili izdvajanja smije trajati samo dok je nužno da se ostvari svrha iz stava 1. ovog člana.

Član 72.

Fizička sila, u smislu ovog Pravilnika, je upotreba sredstava za fizičko ograničavanje kretanja i djelovanja lica s duševnim smetnjama, odnosno psihičkog stanja bitno smanjene računaljivosti, smanjene računaljivosti ili ovisnog stanja od upotrebe droge, alkohola ili drugih sličnih toksikoloških stanja.

Član 73.

Odluka o primjeni fizičke sile ili izdvajanje iz člana 71. ovog Pravilnika donosi psihijatar, te nadzire njenu primjenu.

Kada zbog izuzetne hitnosti nije moguće čekati da odluku donese psihijatar, odluku o primjeni fizičke sile ili izdvajanja može donijeti doktor medicine, medicinska sestra-tehničar, koji su dužni o tome odmah obavijestiti psihijatra koji će odlučiti o njenoj daljnjoj primjeni.

Član 74.

Kod izdvajanja lica sa duševnim smetnjama odnosno psihičkog stanja bitno smanjene računaljivosti, smanjene računaljivosti ili ovisnog stanja od upotrebe droge, alkohola ili drugih sličnih toksikoloških stanja ili pri upotrebi stezulje ili drugog oblika fizičkog obuzdavanja lica sa navedenim psihičkim stanjima obavezno je osigurati stalno praćenje tjelesnog i psihičkog (duševnog) stanja tog lica od strane stručnog medicinskog osoblja.

Član 75.

Prije nego što se na lice primijeni fizička sila, lice će, ako je to s obzirom na okolnosti slučaja moguće biti na to upozoreno.

Razlozi, način i mjera primjene fizičke sile te ime lica koje je donijelo odluku o njenoj primjeni obavezno se upisuju u medicinsku dokumentaciju.

Roditelji maloljetnog lica s duševnim smetnjama odnosno psihičkog stanja bitno smanjene uračunljivosti, smanjene uračunljivosti ili ovisnog stanja od upotrebe droge, alkohola ili drugih sličnih toksikoloških stanja, ili zakonski zastupnik ili staratelj lica sa navedenim psihičkim (duševnim) stanjima obavijestit će se odmah o primjeni fizičke sile ili izdvajanja.

Član 76.

Ovlaštena službena lica nadležnog ministarstva unutrašnjih poslova ili drugih policijskih agencija, dužna su na poziv doktora medicine pružiti pomoć zdravstvenim radnicima pri savladavanju tjelesnog otpora lica s navedenim psihičkim stanjima, posebno u vrijeme težih psihičkih stanja ili kriza, ali samo dok to lice pruža tjelesni otpor, te dok se ne osigura zbrinjavanje i otklanjanje neposredne opasnosti tog lica.

Kada postoji neposredna opasnost da će lice s navedenim psihičkim stanjem svojim ponašanjem u zdravstvenoj ustanovi napasti na život ili tijelo nekog lica ili otuđiti, uništiti ili teže oštetiti imovinu te ustanove, službena lica ministarstva unutrašnjih poslova ili drugih policijskih agencija, dužna su na poziv direktora, načelnika Odjeljenja, doktora medicine ili drugog zdravstvenog radnika, kojeg je za to ovlastio direktor zdravstvene ustanove hitno pružiti odgovarajuću pomoć.

Lice koje je uputilo poziv iz stava 1. i 2. ovog člana dužno ga je naknadno u pismenom obliku obrazložiti te to obrazloženje uložiti u medicinsku dokumentaciju.

IX - POGODNOSTI

Član 77.

Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti kod kojih stručni tim Odjeljenja procijeni da je njihovo zdravstveno stanje zadovoljavajuće, te da nisu potencijalno opasni za sebe ili okolinu, imaju pravo na terapijski vikend od 8 dana u periodu od 2 mjeseca.

Član 78.

Ako je lice sa izrečenom mjerom sigurnosti po procjeni stručnog tima zadovoljavajućeg zdravstvenog stanja može se nagraditi u smislu dodatnog terapijskog vikenda ili većeg broja posjeta mjesečno.

Član 79.

Posjeta bez nadzora u posebnoj prostoriji može se odobriti samo sa bračnim drugom ili osobom sa kojom lice sa izrečenom mjerom sigurnosti živi u stalnoj vanbračnoj zajednici.

Prije i nakon posjete obavezan je pretres lica sa izrečenom mjerom sigurnosti kao i lica koja su došla u posjetu.

Član 80.

Određenu dodatnu pogodnost licima na izvršenju mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od ovisnosti može dati načelnik Odjeljenja psihijatrije ili upravnik Zavoda u skladu sa Pravilnikom o pogodnostima i godišnjem odmoru zatvorenika koji izdržavaju kaznu zatvora u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 34/05), ukoliko data pogodnost ne bi bila u suprotnosti s postupkom medicinskog tretmana ili odredbama ovog Pravilnika.

X - IZVRŠENJE, OPOZIV I OTPUST LICA SA IZREČENOM MJEROM SIGURNOSTI

Član 81.

Stručni tim Odjeljenja dužan je da najmanje jednom godišnje obavijesti o zdravstvenom stanju lica sa izrečenom mjerom sigurnosti, nadležni sud koji je izrekao mjeru.

Ukoliko je kazna zatvora izrečena u trajanju do jedne godine dana, stručni tim Odjeljenja dužan je obavještenje iz stava 1. ovog člana dostaviti nakon proteka šest mjeseci od započete mjere liječenja.

Član 82.

Kada stručni tim Odjeljenja utvrdi da je liječenje lica sa izrečenom mjerom sigurnosti završeno, obavijestit će prvostepeni sud koji je izrekao mjeru sigurnosti, a može predložiti i uslovni otpust licu kome još nije istekla kazna.

Ako osuđeno lice ne nastavi psihijatrijsko liječenje ili liječenje od ovisnosti za vrijeme uslovnog otpusta, uslovni otpust će se opozvati, odnosno rješenje staviti van snage shodno članu 159. Zakona.

Član 83.

Prema učiniocu krivičnog djela, prema kojem je izrečena uslovna osuda uz obavezno psihijatrijsko liječenje ili obavezno liječenje od ovisnosti, a koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju ili liječenju od ovisnosti tokom vremena provjeravanja određenog u uslovnoj osudi, može se pristupiti opozivu uslovne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza shodno članu 63. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04 i 30/05 - u daljnjem tekstu: Krivični zakon BiH.

Član 84.

Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od ovisnosti može se izvršiti i uz rad za opće dobro na slobodi, ako je sud prethodno izrekao kaznu zatvora od najviše šest mjeseci i istovremeno odredio da se izrečena kazna uz pristanak optuženog zamijeni radom za opće dobro na slobodi.

Ukoliko se lice prema kojem je izrečena krivična mjera rada za opće dobro na slobodi kao zamjena za kaznu zatvora, ne podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju ili obaveznom liječenju od ovisnosti, sud može shodno članu 43. stav 5. Krivičnog zakona BiH, donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju srazmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi i dalje izvršenje navedenih mjera sigurnosti u ustanovi za izvršenje preostale kazne zatvora.

XI - ZAVRŠNE ODREDBE

Član 85.

Bliže odredbe o svakodnevnim aktivnostima u skladu sa odredbama zakona i ovog Pravilnika, propisivat će načelnik Odjeljenja svojim naredbama i uputstvima.

Član 86.

Ovaj Pravilnik dostupan je licima kojima je izrečena mjera sigurnosti.

Član 87.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu u roku od 15 (petnaest) dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".